

Вікторія СИЧОВА
учений секретар
секретаріату Вченої ради
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ГЕНДЕРНІ ПИТАННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Конституційний принцип рівності громадян перед законом закріплений у Конституції України [1] і є фундаментальною засадою демократичного державного устрою. У контексті трансформації сектору безпеки України цей принцип набуває практичної ваги у забезпеченні ефективної та справедливої публічної служби.

За словами І. Кузьменко, «гендерна рівність у публічному управлінні є критерієм демократичності органів влади та важливим індикатором якості кадрової політики» [2, с. 45]. У діяльності Національна поліція України гендерний компонент впливає як на внутрішні кадрові процеси, так і на ефективність взаємодії з громадськістю.

Сучасні виклики, включно з воєнним станом, зростанням соціальних ризиків та складністю реагування на насильство за ознакою статі, потребують інтеграції гендерного підходу на всіх рівнях діяльності поліції.

Гендерна рівність у публічній службі визначається як забезпечення рівних прав, можливостей та відповідальності чоловіків і жінок у сфері управління та реалізації владних повноважень. Цей принцип включає рівний доступ до служби, об'єктивні критерії оцінки професійної діяльності, відсутність дискримінації та створення безпечного службового середовища.

В адміністративно-правовій доктрині наголошується, що реалізація гендерної політики є складовою механізму забезпечення прав людини та формування довіри суспільства до органів влади. Гендерний підхід має бути інтегрований у: кадрову політику та процедури добору; навчання та підвищення кваліфікації; превентивну діяльність поліції; внутрішню дисциплінарну практику.

Правовий статус поліцейського визначено у Законі України «Про Національну поліцію», який закріплює принципи законності, поваги до прав людини та недискримінації.

Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» встановлює обов'язок державних органів інтегрувати гендерний підхід у кадрові та управлінські процеси.

Додаткові гарантії забезпечує Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», а спеціальні повноваження поліції щодо захисту осіб, які постраждали від насильства, визначені у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Міжнародна доктрина, зокрема Конвенція CEDAW, формує єдиний стандарт гендерного мейнстрімінгу, який імплементується у національне законодавство. Як зазначає О. Петренко, «впровадження міжнародних стандартів у національне законодавство є основою демократизації сектору безпеки» [3, с. 120].

Кадрова політика поліції повинна реалізовуватися на засадах рівності, прозорості та професійної неупередженості.

Статистика Національна поліція України показує, що жінки складають близько 25–30% особового складу, але лише 10% – у керівництві підрозділів.

Основні проблеми: вертикальна сегрегація: обмежена представленість у керівництві; горизонтальна сегрегація: концентрація у «соціально орієнтованих» підрозділах; гендерні стереотипи: обмеження участі у специфічних оперативних завданнях.

Пропозиції щодо подолання: запровадження гендерного аудиту кадрової політики; програми наставництва та лідерства для жінок; прозорі процедури оцінки та просування по службі; вдосконалення соціальних гарантій.

Як зазначає Л. Ковальчук, «ефективність кадрової політики прямо залежить від інтеграції гендерного мейнстрімінгу та моніторингу виконання нормативних положень» [4, с. 55].

Гендерна компетентність включає знання законодавства, навички реагування на домашнє насильство, етичну поведінку та здатність запобігати дискримінаційним практикам.

Включення гендерного компоненту у навчальні програми системи Міністерство внутрішніх справ України підвищує професійну культуру та ефективність комунікації з громадянами.

Заборона дискримінації та харасменту є конституційною вимогою та закріплена у законодавстві.

Необхідні заходи: чіткі процедури подання та розгляду скарг; гарантії захисту осіб, які повідомляють про порушення; регулярний моніторинг стану службового середовища; тренінги для персоналу; інтеграція положень державної гендерної стратегії.

Гендерно чутлива політика дозволяє підвищити ефективність реагування на гендерно зумовлену злочинність: домашнє насильство, торгівлю людьми, сексуальну експлуатацію.

Поліція забезпечує: захист постраждалих; координацію з соціальними службами; профілактичну роботу; підвищення довіри до інституції.

За даними І. Мельника, «впровадження гендерного підходу у превентивну діяльність значно підвищує ефективність службових операцій та рівень суспільної довіри» [5, с. 88].

Подальше вдосконалення включає: інституціоналізацію гендерного мейнстрімінгу; збільшення участі жінок у керівництві; цифровізацію кадрових процедур; вдосконалення соціальних гарантій для поліцейських.

Системний підхід сприятиме формуванню сучасної, гендерно збалансованої, професійної інституції.

В цілому слід зазначити, що гендерна рівність є конституційним принципом діяльності органів публічної влади, законодавство України створює належні правові передумови для забезпечення рівних можливостей у системі поліції, подальше реформування потребує системного впровадження гендерного мейнстрімінгу та кадрового аудиту, гендерно чутлива діяльність поліції підвищує ефективність забезпечення публічної безпеки та зміцнює довіру громадян.

-
1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР.
 2. Кузьменко І. Гендерна політика в публічній службі: концептуальні підходи. Київ, 2020. 148 с.
 3. Петренко О. Міжнародні стандарти гендерної рівності у секторі безпеки. *Вісник права*, 2022, № 2, С. 117–126.
 4. Ковальчук Л. Кадрова політика та гендерний аудит в органах поліції. *Публічне управління*, 2020, № 3, С. 50–62.
 5. Мельник І. Гендерний підхід у превентивній діяльності поліції. *Право і суспільство*. 2021, № 5, С. 80–91.

Сніжана АНТОШУК
курсант 3 курсу ННІ № 4

Ірина ШУТЯК
старший викладач кафедри спеціальної
фізичної підготовки ННІ № 2
Харківського національного
університету внутрішніх справ
(м. Харків, Україна),
заслужений вчитель України,

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

В умовах воєнного стану в Україні зростає значення ефективної підготовки майбутніх правоохоронців, здатних діяти в складних та небезпечних ситуаціях. Важливим сучасним орієнтиром розвитку сектору безпеки є забезпечення гендерної рівності, що передбачає створення рівних умов навчання та професійного становлення для жінок і чоловіків. Особливу роль у цьому процесі відіграє спеціально-фізична підготовка, яка формує необхідний рівень витривалості, стресостійкості та готовності до виконання службових